

Besluit

Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie van de Fontys Hogescholen

Gegevens

datum	Naam instelling	: Fontys Hogescholen
31 december 2014	Naam opleiding	: hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS)
onderwerp	Datum aanvraag	: 31 december 2013
Besluit accreditatie	Ontvangst rapport	: 4 maart 2014
hbo-bachelor	Varianten opleiding	: voltijd, deeltijd
Commerciële Economie	Afstudeerrichtingen	: 1) <i>Fontys Economische Hogeschool (Tilburg) voltijd:</i> - SPECO Sport & Marketing/Management (SPECO – FEHT) - Johan Cruyff University (JCU-FEHT) - International Marketing & Management (IMM-FEHT)
van de Fontys Hogescholen		2) <i>Fontys Academy for Creative Industries (Tilburg) (voltijd):</i> - CE – International Event, Music & Entertainment Studies IEMES (Fontys ACI) - CE – Digital Publishing Studies DPS (Fontys ACI)
(002634)		3) <i>Fontys Hogeschool Marketing en Management (Eindhoven) (voltijd en deeltijd):</i> - Leisure Management (voltijd)
uw kenmerk		4) <i>Fontys International Business School (Venlo) (voltijd):</i> - International Marketing
ons kenmerk		
NVAO/20144298/SL		
bijlagen		
3		

Locaties opleiding	: Tilburg, Eindhoven, Venlo
Datum goedkeuren panel	: 30 september 2013
Datum locatiebezoeken	: 1, 2, 7, 8, 10 en 11 oktober 2013
Datum visitatierapporten	: 13 februari, 16 februari en 24 februari 2014
Instellingstoets kwaliteitszorg	: ja, positief besluit van 5 september 2013

Aanvullende informatie

De NVAO heeft bij e-mail van 10 juli 2014 de instelling aanvullende informatie gevraagd over een verkort traject voor mbo-studenten en een aanvullende audit. Bij brief en e-mail van 11 juli 2014 en 17 september 2014 heeft de NVAO de aanvullende informatie ontvangen. De NVAO heeft de aanvullende informatie in haar oordeelsvorming betrokken die is te vinden in bijlage 3.

Inlichtingen

Astrid Koster
+31 (0)70 312 23 05
a.koster@nva.o

Parkstraat 28 | 2514 JK | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
T + 31 (0)70 312 2300 | F + 31 (0)70 312 2301
info@nva.o | www.nva.o

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport en de aanvullende informatie deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding (inclusief de verschillende locaties en varianten) voldoende heeft bevonden,

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

Fontys Economische Hogeschool

De voltijdse opleiding CE van de Fontys Economische Hogeschool Tilburg richt haar drie CE- differentiaties op sterk in ontwikkeling zijnde marktsegmenten waar behoefte bestaat aan commercieel economische kennis. Dit resulteert in de CE-differentiaties SPECO (Sport & Marketing/Management), die het programma toespitst op sportmarketing en sport business, JCU (Johan Cruyff University), die zich richt op sportmarketing en die is afgestemd op de behoeften van topsporters, en de differentiatie IMM (International Marketing & Management), die focust op internationale marketing en management.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding hanteert het landelijke beroeps- en competentieprofiel CE (2012) als referentiekader voor de door haar beoogde eindkwalificaties van de verschillende differentiaties. Zij heeft deze voor ieder van de differentiaties geprofileerd, geconcretiseerd en vertaald naar drie beheersingsniveaus die – wat betreft de kerncompetenties van de CE-opleiding – aan het einde van de opleiding op het hoogste niveau worden behaald.

De eindkwalificaties van alle CE-differentiaties zijn dan ook dekkend voor het domein van de Commerciële Economie en laten zich goed verbinden met de kern van de Bachelor of Business Administration. Om het niveau van de door haar beoogde eindkwalificaties te indiceren, heeft de opleiding aan het panel met voorbeelden inzichtelijk gemaakt hoe deze zijn verbonden met de zogenaamde Dublin Descriptoren.

Het panel heeft voorts vastgesteld dat de competentiesets van de drie differentiaties een nadrukkelijke focus impliceren op (i) de internationale context van marketing(communicatie) en (ii) het ontwikkelen van een onderzoekende houding door middel van het uitvoeren van praktijkonderzoek.

Het werkveld is regulier betrokken bij de actualisering van de verschillende competentiesets van de differentiaties.

Het panel is van oordeel dat (i) de beoogde eindkwalificaties van ieder van de opleidingsdifferentiaties zowel qua oriëntatie, niveau als inhoud goed zijn uitgewerkt, (ii) alle competentiesets zowel een internationale dimensie bevatten alsook de voor een hbo-bachelor vereiste onderzoekende houding, (iii) de verschillende differentiaties in de eindcompetenties een heldere en relevante profilering hebben meegekregen en (iv) dat het werkveld betrokken is bij de validering van de verschillende competentiesets. Op grond hiervan beoordeelt het panel Standaard 1 als 'goed'.

Programma

De verschillende opleidingsdifferentiaties hanteren heldere toelatingseisen die deels wettelijk zijn vastgelegd en goed aansluiten op de vooropleidingen. De CE-opleidingsdifferentiaties hebben de toelatingseisen in hun Onderwijs- en Examenregeling helder geëxpliciteerd.

Vormgeving en inhoud

De opleiding hanteert competentiegericht onderwijs als didactisch model en heeft de vormgeving van het programma daar goed op aangepast. De programmastructuur van de differentiaties kent een duidelijke fasering van propedeuse naar hoofdphase en afstudeerfase. De studenten leren de competenties gefaseerd – in drie niveaus – aan en verwerven in toenemende mate eigen verantwoordelijkheid en zelfsturing.

De samenhang in het programma wordt bevorderd doordat de opleiding per semester werkt met thema's, beroepsrollen en projecten waaraan de afzonderlijke onderwijseenheden bijdragen, en door een concentrische curriculumopbouw die zich ontwikkelt van voornamelijk oriënterend en uitvoerend in jaar 1, naar tactisch en strategisch in een meer gecompliceerde context in hoofd- en afstudeerfase.

De interactie met de beroepspraktijk gebeurt doordat studenten binnen de projecten praktijkcasuïstiek gezamenlijk tot een oplossing brengen, maar ook door middel van een oriënterende stage, die – net als het afstuderen – geheel in de praktijk plaatsvindt en waaraan de opleiding helder gedefinieerde eisen stelt.

Ook werken studenten aan 'real-life' projectopdrachten voor bestaande bedrijven of instellingen, vinden er geregeld bedrijfsbezoeken plaats, nodigen de differentiaties gastdocenten uit en worden IMM-studenten via een studiereis met de buitenlandse praktijk geconfronteerd.

In een schema heeft de opleiding voor iedere differentiatie inzichtelijk gemaakt (i) hoe de leerdoelen van de verschillende modules per niveau zijn verbonden met de beoogde eindkwalificaties, (ii) de toetsinhoud en toetsvorm zijn afgestemd op de leerdoelen en de module-inhoud, en (iii) dat het geheel aan leerdoelen/modules van iedere afzonderlijke opleidingsdifferentiatie dekkend is voor de set eindkwalificaties van de betreffende differentiatie. Het panel heeft op grond hiervan vastgesteld dat het voor studenten mogelijk is om met de inhoud van het programma van iedere differentiatie ook daadwerkelijk de bijbehorende eindkwalificaties te behalen.

De inhoud van het programma, zowel op het gebied van kennis, waarvan actuele vakliteratuur een onderdeel vormt, als de verwerving van vaardigheden vindt het panel substantieel. Een krachtig element vindt het panel de 'Personal Branding' (SPECO/CJU) of 'Professional skills' lijn die verticaal door de programma's van de differentiaties loopt, waarin wordt gewerkt aan het ontwikkelen van beroepsvaardigheden en de juiste beroepshouding.

Internationalisering en onderzoek

Verschillende elementen van internationalisering zijn in het programma opgenomen; zo biedt bijvoorbeeld de differentiatie SPECO/JCU een semester in een internationale context aan, met o.a. international sportbusiness, international finance en interculturele communicatie; bij IMM brengt ca. 80% van de studenten tijdens de studie een semester in

Pagina 4 van 25 het buitenland door. Het panel is positief over de wijze waarop FEHT internationalisering faciliteert en het thema verder binnen de hogeschool integreert.

Het curriculum van de differentiaties kent een onderzoekslijn, die erop gericht is om bij de studenten een onderzoekende houding te ontwikkelen en hen onderzoekvaardig te maken. De betrokkenheid van studenten bij het lectoraat is beperkt en zou kunnen worden versterkt, met name in de afstudeerfase van de opleiding.

Studeerbaarheid

De opleiding bevordert de studeerbaarheid van het programma actief. Dit blijkt uit de roostering van toetsen, de evenwichtige verdeling van de studiebelasting, een voldoende aantal contacturen, de inrichting van de studiebegeleiding, de wijze waarop het programma inhoudelijk samenhangend is geprogrammeerd en de verschillende 'go/no-go-momenten' die de opleiding in opeenvolgende studiefases heeft ingebouwd.

Het panel vindt de stringente propedeuse-eis voor alle differentiaties (m.u.v. JCU) van 60EC stevig, maar tegelijkertijd recht doen aan de functie van het oriënterende, selecterende en verwijzende karakter van deze studiefase. Bovendien bevordert deze van meet af aan een juiste studiehouding bij de studenten en faciliteert de opleiding de studenten nadrukkelijk bij het behalen van hun propedeuse. Ook heeft de opleiding concreet aandacht voor studenten met een studiebeperking.

Personeel

Het docententeam van SPEC/JCU en IMM bestaat uit gekwalificeerd personeel. Op grond van het door de opleiding verstrekte overzicht van cv's heeft het panel kunnen vaststellen dat ca. 75% van het docentenkorps op masterniveau is opgeleid, dat velen relevante praktijkervaring hebben en dat de aanwezige vakexpertise dekkend is voor de uitvoering van de CE-differentiaties. Bij de differentiatie IMM is daarenboven nadrukkelijk sprake van een stevige internationale oriëntatie en ervaring van de docenten. Ook maakt de opleiding gebruik van gastdocenten uit het beroepenveld.

De docenten tonen zich tijdens de audit betrokken bij hun studenten, inhoudelijk vakdeskundig en goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in het beroepenveld. Dit beeld kreeg het panel tijdens de audit door de studenten bevestigd.

De opleiding heeft de verdere professionalisering van medewerkers hoog in het vaandel. Een pedagogisch-didactische aantekening is een 'must' om in aanmerking te komen voor een vaste benoeming. Ook kent FEHT professionaliseringsprogramma's die docenten individueel, in teamverband of op hogeschoolniveau volgen. De hogeschool faciliteert individuele professionalisering in uren; uitvoering en voortgang ervan, zo bevestigden de docenten, wordt gemonitord in de gesprekscyclus.

In het kader van de verdere professionalisering wil de opleiding intervisie en intercollegiaal lesbezoek intensiveren, hetgeen het panel positief waardeert.

Voorzieningen

Het panel is te spreken over de passende huisvesting, inclusief de digitaal toegankelijke mediatheek. De technische faciliteiten voldoen ruimschoots om het programma binnen het didactisch concept naar behoren te kunnen uitvoeren. Bovendien investeert Fontys nadrukkelijk in de ambiance waarin de studenten studeren: de inrichting oogt persoonlijk, kleinschalig en huiselijk.

Pagina 5 van 25 Over het algemeen zijn de studenten dan ook te spreken over hun leeromgeving. Wel maken zij opmerkingen over de 'beschikbaarheid van werkplekken en sportvoorzieningen'. Het management schrijft dit toe aan de spectaculaire toename van het aantal studenten en neemt, naar het oordeel van het panel, passende verbetermaatregelen.

Studiebegeleiding

De student kan tijdens zijn studie gebruikmaken van een breed pakket begeleidingsvoorzieningen, dat afhankelijk van de specifieke differentiatie, op een verschillende wijze wordt ingezet. De studenten zijn zowel tijdens de audit als in de NSE 2012 te spreken over de kwaliteit van de begeleiding.

Informatievoorziening

De opleiding biedt de informatie over de studie helder, gestructureerd en overzichtelijk aan, daarbij geholpen door een digitale leeromgeving en een werkend systeem om roosterwijzigingen en toetsuitslagen te communiceren. Studenten tonen zich over de gehele linie zowel tijdens de audit als in de NSE 2012 zeer tevreden over de kwaliteit van de informatievoorziening.

Overwegende dat (i) er voor iedere differentiatie sprake is van een goed vormgegeven en gestructureerd programma, dat in de uitvoering aansluit op het didactisch concept, (ii) de leerdoelen van de afzonderlijke onderwijseenheden tezamen dekkend zijn voor het behalen van de beoogde eindkwalificaties van het programma, (iii) het programma van de verschillende differentiaties, al naar gelang de differentiatie dit vereist, over een passende internationale oriëntatie beschikt, (iv) de ontwikkeling van een onderzoekende houding deel uitmaakt van het curriculum, (v) het programma studeerbaar is en de opleiding dit ook monitort, (vi) het personeel van de opleiding zowel kwalitatief als kwantitatief toereikend is om het programma naar behoren uit te voeren, (vii) professionalisering expliciet deel uitmaakt van het binnen de FEHT gevoerde personeelsbeleid, (viii) de huisvesting en de technische voorzieningen het onderwijs van de CE-opleiding faciliteren, (ix) de opleiding in een adequate studiebegeleiding en informatievoorziening voorziet en (x) studenten ieder van de genoemde aspecten zowel tijdens de audit als in de NSE 2012 overwegend zeer positief beoordelen, komt het panel op Standaard 2 voor alle differentiaties afzonderlijk tot het oordeel 'goed'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een goed uitgewerkt systeem van toetsen en beoordelen, dat dekkend is voor de toetsing van de door de opleiding beoogde eindkwalificaties. Bij het construeren van toetsen heeft de opleiding voldoende waarborgen ingebouwd opdat de toetsing valide en betrouwbaar geschiedt. Studenten zijn goed op de hoogte van de vorm waarin en de criteria waarop zij worden beoordeeld. Ook ontvangen studenten feedback op de door hen gemaakte toetsen.

De examencommissie, als spil in het systeem van toetsen en beoordelen, had lang niet de positie die zij op grond van de WHW zou moeten innemen: zij handelde voornamelijk instrumenteel en had geen zelfstandig oordeel over het eindniveau van de opleiding. De opleiding heeft dit gecorrigeerd door (i) de positie en (gedeeltelijk) de samenstelling van de examencommissie te wijzigen, (ii) de examencommissie een nadrukkelijke rol te geven in (de verbeterde) borging van het eindniveau.

Pagina 6 van 25 De scriptieselecties die het panel van de differentiaties bij FEHT Tilburg voorafgaand aan de audit heeft ingezien, bevatten alle een hoger percentage onvoldoendes dan de 10% die de NVAO hanteert als cesuur voor opschaling met uitzondering van de afstudeerrichting IMM.

Het panel kwam ten aanzien van de realisatie van de eindkwalificaties tot het oordeel dat de opleiding inmiddels een groot aantal effectieve maatregelen heeft doorgevoerd die weliswaar in de eindwerken zelf nog ruimte voor verbetering laten, maar die al wel tot gevolg hadden dat geen van de door het panel aanvullend beoordeelde werkstukken feitelijk nog onder de maat was. Ook de transparantie in de beoordelingen is sterk verbeterd.

Overall beschouwt het panel de stevigheid van de doorgevoerde maatregelen, de eerste resultaten hiervan en de verankering van de verbeteringen in brede lagen van de organisatie, als voldoende waarborgen voor bestendiging van de ingeslagen weg.

Op grond hiervan beoordeelt het panel Standaard 3 voor alle differentiaties bij de FEHT als 'voldoende'.

Fontys Academy for Creative Industries

De voltijdse opleiding CE van de Fontys Academy for Creative Industries Tilburg (ACI) richt haar twee CE-differentiaties op sterk in ontwikkeling zijnde marktsegmenten waar behoefte bestaat aan commercieel economische kennis. Dit resulteert in de CE- differentiaties CE-IEMES (Commerciële Economie – International Event, Music & Entertainment Studies), die het programma toespitst op de marketing van producten en diensten in de Event, Music en Entertainment branche en CE-DPS (Commerciële Economie – Digital Publishing Studies), die focust op de marketing en business modellen van digitale content binnen de creatieve industrie.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding hanteert het landelijke beroeps- en competentieprofiel CE (2012) als referentiekader voor de door haar beoogde eindkwalificaties van de twee differentiaties. Zij heeft deze voor elke differentiatie geprofileerd, geconcretiseerd en vertaald naar drie beheersingsniveaus die – wat betreft de kerncompetenties van de CE-opleiding – aan het einde van de opleiding op het hoogste niveau worden behaald.

De eindkwalificaties van de beide CE-differentiaties zijn dan ook dekkend voor het domein van de Commerciële Economie en laten zich goed verbinden met de kern van de Bachelor of Business Administration.

Het panel vindt de profilering, en met name de naam van de differentiatie Digital Publishing Studies vragen oproepen, omdat het programma over meer gaat dan louter digital publishing en wellicht de voorloper lijkt te kunnen zijn van een toekomstige nieuwe CE-IEMES studie. Zowel het management, de docenten, de studenten alsook de Raad van Advies presenteren tijdens de audit plausibele argumenten voor het nu aangebrachte onderscheid. Het panel vindt wel dat op dit punt meer detaillering en concretisering is gewenst.

Om het niveau van de door haar beoogde eindkwalificaties te indiceren, heeft de opleiding aan het panel met voorbeelden inzichtelijk gemaakt hoe deze zijn verbonden met de zogenoemde Dublin Descriptoren.

Pagina 7 van 25 Het panel heeft voorts vastgesteld dat de competentiesets van beide differentiaties in de uitwerking een nadrukkelijke focus impliceren op het ontwikkelen van een onderzoekende houding door middel van het uitvoeren van praktijkonderzoek. De internationale dimensie vindt zij minder nadrukkelijk aanwezig.

Het werkveld is regulier betrokken bij de actualisering van de competentiesets van de differentiaties.

Het panel is van oordeel dat (i) de beoogde eindkwalificaties van de beide opleidingsdifferentiaties zowel qua hbo-oriëntatie, niveau als inhoud goed zijn uitgewerkt, (ii) beide competentiesets een oriëntatie op onderzoek hebben, maar minder een internationale dimensie bevatten, (iii) de differentiatie CE-IEMES in de uitwerking van de eindcompetenties een heldere en relevante profilering heeft meegekregen, maar dat de CE-DPS differentiatie op dit punt nog een verdere detaillering en concretisering behoeft, en (iv) dat het werkveld betrokken is bij de validering van de verschillende competentiesets.

Op grond hiervan beoordeelt het panel Standaard 1 voor de differentiatie CE-IEMES als 'goed' en voor de differentiatie CE-DPS als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De beide opleidingsdifferentiaties hanteren heldere toelatingseisen die deels wettelijk zijn vastgelegd en die goed aansluiten op de vooropleidingen. De CE-opleidingsdifferentiaties hebben de toelatingseisen in hun Onderwijs- en Examenregeling helder geëxpliciteerd.

Vormgeving en inhoud

De opleiding hanteert competentiegericht onderwijs als didactisch model en heeft de vormgeving van het programma van de beide differentiaties daar goed op aangepast.

De programmastructuur van de differentiaties kent een duidelijke fasering van propedeuse naar hoofdfase en afstudeerfase. De studenten leren de competenties gefaseerd, in drie niveaus, aan en verwerven in toenemende mate eigen verantwoordelijkheid en zelfsturing. Daarbij kent de opleiding een relatief groot deel dat is gewijd aan de verwerving van de landelijke CE-competenties en is er daarnaast aandacht voor de branchespecifieke context, het ontwikkelen van de eigen persoonlijkheid en voor creatieve vermogens.

De samenhang in het programma wordt verder bevorderd doordat de opleiding studenten veelvuldig in (thematische) projecten laat samenwerken, die binnen hetzelfde semester worden verbonden met ondersteund onderwijs waarin kennis en vaardigheden worden aangebracht en het in projectverband oplossen van de praktijkopdracht. De opleiding kent een concentrische curriculumopbouw die zich ontwikkelt van voornamelijk oriënterend en uitvoerend in jaar1, naar tactisch en strategisch in een meer gecompliceerde context in hoofd- en afstudeerfase. Daarbij zijn er in het programma leerlijnen opgenomen op het gebied van onderzoek en studietoetsing.

De interactie met de beroepspraktijk gebeurt op verschillende manieren, ondermeer doordat de projecten reële praktijkcasuïstiek bevatten, maar ook door middel van stages, die – net als het afstuderen – geheel in de praktijk plaatsvinden en waaraan de opleiding helder gedefinieerde eisen stelt.

In een bij Fontys gebruikelijk CLOTS-schema heeft de opleiding voor iedere differentiatie inzichtelijk gemaakt (i) hoe de leerdoelen van de verschillende modules per niveau zijn verbonden met de beoogde eindkwalificaties, (ii) de toetsinhoud en toetsvorm zijn afgestemd op de leerdoelen en de module-inhoud, en (iii) dat het geheel aan leerdoelen/modules van iedere afzonderlijke opleidingsdifferentiatie dekkend is voor de set eindkwalificaties van de betreffende differentiatie. Het panel heeft op grond hiervan vastgesteld dat het voor studenten mogelijk is om met de inhoud van het programma van iedere differentiatie ook daadwerkelijk de bijbehorende eindkwalificaties te behalen. Bovendien biedt de opleiding het onderwijs aan in een breed scala aan verschillende, op het verwerven van competenties gerichte, werkvormen.

De inhoud van het programma, zowel op het gebied van kennis, waarvan actuele vakliteratuur een onderdeel vormt, als de verwerving van vaardigheden vindt het panel substantieel. Een krachtig element vindt het panel de assessments die de opleiding aan het einde van de verschillende studiefases uitvoert, waardoor de student moet reflecteren op zijn integrale competentiebeheersing.

Internationalisering en onderzoek

De opleiding geeft op het moment van de audit internationalisering vooral vorm door het aangaan van partnerschappen met buitenlandse instellingen, om daarmee een uitwisseling tot stand te brengen. Het panel vindt dat de opleiding in het programma zelf een sterkere internationale oriëntatie kan aanleggen ondermeer door nog meer gebruik te maken van Engelstalige literatuur, stages/afstudeermogelijkheden in het buitenland te entameren en meer internationale cases in te brengen.

Het curriculum van de differentiaties kent een onderzoekslijn, die erop gericht is om bij de studenten een onderzoekende houding te ontwikkelen en hen onderzoekvaardig te maken. De betrokkenheid van studenten bij het lectoraat is beperkt en zou kunnen worden versterkt, met name in de afstudeerfase van de opleiding.

Studeerbaarheid

De opleiding bevordert de studeerbaarheid van het programma actief. Dit blijkt uit de roostering van toetsen, de gelijkelijke verdeling van de studiebelasting, een voldoende aantal contacturen, de inrichting van de studiebegeleiding, de wijze waarop het programma inhoudelijk samenhangend is geprogrammeerd en de verschillende 'go/no-go-momenten' die de opleiding in opeenvolgende studiefases heeft ingebouwd.

De opleiding faciliteert de studenten nadrukkelijk bij het behalen van hun propedeuse en heeft via de decaan concreet aandacht voor studenten met een studiebeperking.

Personeel

Het docententeam van de beide differentiaties bestaat uit gekwalificeerd personeel. Op grond van het door de opleiding verstrekte overzicht van cv's heeft het panel kunnen vaststellen dat ca. 57% van het docentenkorps op masterniveau is opgeleid, dat een groot deel van de docenten (67%) relevante praktijkervaring heeft en dat de aanwezige vakexpertise dekkend is voor de uitvoering van de beide CE-differentiaties. Het panel begrijpt dat door het grote aantal freelancers uit het werkveld met name de

Pagina 9 van 25 praktijkgerichtheid van de opleiding goed bediend wordt, maar zou tegelijkertijd een versterking willen zien van het aantal masteropgeleide docenten, zoals dit bijvoorbeeld bij de CE-differentiaties van Fontys Economische Hogeschool Tilburg het geval is. Dit is niet alleen nodig om het door Fontys gehanteerde streefpercentage van 80% te realiseren, maar – naar het oordeel van het panel - vooral van belang voor de begeleiding van studenten bij het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.

De docenten tonen zich tijdens de audit betrokken bij hun studenten; zij zijn inhoudelijk vakdeskundig en goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in het beroepenveld. Dit beeld kreeg het panel tijdens de audit van de studenten bevestigd.

Aandacht, en enige nadere analyse, vraagt het panel voor de relatief lagere NSE-scores op (i) de didactische kwaliteit van docenten, (ii) de kwaliteit van hun feedback en (iii) de mate waarin zij inspirerend zijn. Hoewel niet onvoldoende, scoren ze onder het landelijk gemiddelde en zijn ze daardoor mogelijk aanleiding voor specifieke professionaliseringstrajecten. Binnen ACI is er overigens ruimschoots aandacht voor professionalisering.

Voorzieningen

Het panel is te spreken over de passende huisvesting, inclusief de digitaal toegankelijke mediatheek. De technische faciliteiten voldoen ruimschoots om het programma binnen het didactisch concept naar behoren te kunnen uitvoeren. Bovendien investeert Fontys nadrukkelijk in de ambiance waarin de studenten studeren: de inrichting oogt persoonlijk, kleinschalig en huiselijk.

Over het algemeen zijn de studenten dan ook te spreken over hun leeromgeving. Wel maken zij opmerkingen over de 'beschikbaarheid van werkplekken. Het panel beschouwt dit als aandachtspunt voor het management.

Studiebegeleiding

De student kan tijdens zijn studie een breed pakket aan begeleidingsvoorzieningen benutten; de opleiding kent zowel vakinhoudelijke begeleiding, projectbegeleiding als stage- en studieloopbaanbegeleiding/studiecoaching. Stagebegeleiders uit het werkveld, en ook de alumni, bepleiten een versterking van de inhoudelijke begeleiding van de student en ook de studiecoaching is onderwerp van verbetering. Als antwoord daarop heeft de opleiding een volledig uitgewerkt vierjarig studiecoachingsprogramma in voorbereiding. Het panel vindt dit een passende maatregel.

Informatievoorziening

De opleiding biedt de informatie over de studie helder, gestructureerd en overzichtelijk aan, daarbij geholpen door een digitale leeromgeving en een werkend systeem om roosterwijzigingen en toetsuitslagen te communiceren.

De studenten zijn positief over de informatie die zij tijdens hun studie krijgen over de studievoortgang, maar minder te spreken over het tijdig bekendmaken van resultaten en beoordelingen. Het management zal de verwachtingen op dit punt beter managen, omdat studenten nu nagekeken werk eerder retour verwachten dan de daarvoor geldende termijnen.

Het panel heeft vastgesteld dat (i) de opleiding beschikt over een goed vormgegeven en gestructureerd programma, dat in de uitvoering aansluit op het didactisch concept, (ii) de

Pagina 10 van 25 leerdoelen van de afzonderlijke onderwijseenheden tezamen dekkend zijn voor het behalen van de beoogde eindkwalificaties van het programma, (iii) een onderzoekleerlijn in het programma is geïntegreerd, (iv) het programma studeerbaar is en de opleiding dit ook monitort, (v) het personeel van de opleiding zowel vakinhoudelijk kwalitatief als kwantitatief toereikend is om het programma uit te voeren, (vi) de huisvesting en de technische voorzieningen het onderwijs van de CE-opleiding faciliteren, en dat (vii) de studenten zich zowel in de NSE2012 als tijdens de audit overwegend tevreden tonen over zowel het programma, de docenten als de voorzieningen.

Daarbij heeft het panel ook geconstateerd dat (i) de opleiding internationalisering nog vooral vormgeeft door het aangaan van partnerschappen met buitenlandse instellingen, maar dat de internationale oriëntatie in het programma zelf, onder meer door het intensiever gebruik van Engelstalige literatuur, buitenlandse stages en de inbreng van internationale cases kan worden versterkt, (ii) professionalisering deel uitmaakt van het binnen de ACI gevoerde personeelsbeleid, maar dat het accent in dezen zwaarder op de didactische competenties van docenten kan worden gelegd, (iii) het aantal masteropgeleide docenten aan de lage kant is, (iv) de opleiding in studietoetsing voorziet die ten tijde van de audit steviger in het geheel van de opleiding wordt ingebed en dat (v) de informatievoorziening rondom het bekendmaken van studie- en toetsresultaten zal worden verbeterd.

Op grond van deze overwegingen komt het panel op Standaard 2 voor beide differentiaties tot het oordeel 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een goed uitgewerkt systeem van toetsen en beoordelen, dat dekkend is voor de toetsing van de door de opleiding beoogde eindkwalificaties. Bij het construeren van toetsen heeft de opleiding voldoende waarborgen ingebouwd dat de toetsing valide en betrouwbaar geschiedt. Studenten worden in de studiedocumenten goed geïnformeerd over de vorm waarin en de criteria waarop zij worden beoordeeld. Ook ontvangen studenten feedback op de door hen gemaakte toetsen.

De examencommissie, als spil in het systeem van toetsen en beoordelen, had aanvankelijk niet de positie die zij op grond van de WHW zou moeten innemen: zij handelde voornamelijk instrumenteel en vormde zich geen zelfstandig oordeel over het eindniveau van de opleiding. De opleiding heeft dit in tweede aanleg gecorrigeerd door (i) de positie en de samenstelling van de examencommissie (gedeeltelijk) te wijzigen, (ii) de examencommissie een nadrukkelijke rol te geven in de (verbeterde) borging van het eindniveau.

De differentiatie CE-DPS had ten tijde van de audit nog geen afgestudeerden. De scriptieselecties die het panel van CE-IEMES Tilburg voorafgaand aan de audit heeft ingezien, bevatten alle een hoger percentage onvoldoendes dan de 10% die de NVAO hanteert als cesuur voor opschaling. Een uitbreiding van de steekproef op locatie bevestigde dit beeld, zij het dat het ook kwalitatief goede eindwerkstukken waarnam.

Het panel kwam tot het oordeel dat de opleiding een groot aantal effectieve maatregelen heeft doorgevoerd die weliswaar in de eindwerken zelf nog ruimte voor verbetering laten, maar die al wel tot gevolg hadden dat geen van de door het panel aanvullend beoordeelde werkstukken feitelijk nog onder de maat was. Ook de transparantie in de beoordelingen is sterk verbeterd.

Pagina 11 van 25 Overall beschouwt het panel de stevigheid van de doorgevoerde maatregelen, de eerste resultaten hiervan en de verankering van de verbeteringen in brede lagen van de organisatie, als voldoende waarborgen voor bestendiging van de ingeslagen weg.

Op grond hiervan beoordeelt het panel Standaard 3 voor de CE-opleiding zoals deze bij de Academy for Creative Industries wordt uitgevoerd als 'voldoende'.

Fontys Hogeschool Marketing en Management

De CE-differentiatie van Fontys-Eindhoven beoogt breed georiënteerde, zelfbewuste marketing- en salesprofessionals op te leiden die een proactieve rol spelen bij het vermarkten van innovatieve toepassingen. Zij doet dit in een voltijdse en deeltijdse variant, waarbij de student in de voltijdse variant ook kan kiezen voor een differentiatie Leisure Management.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties: goed

De opleiding ontleent de door haar beoogde eindkwalificaties aan het in 2012 vernieuwde landelijke beroeps- en opleidingsprofiel voor CE-opleidingen in Nederland. Daarbij heeft zij de elf competenties uit het landelijke profiel gecomprimeerd tot een achttal richtinggevende eindkwalificaties voor de eigen CE-differentiatie en profileert zij zich in haar eindkwalificaties vooral op innovatief ondernemerschap.

Het profiel wordt gedragen door het relevante werkveld en de opleiding heeft aan het panel inzichtelijk gemaakt dat de door haar gehanteerde eindkwalificaties zowel qua inhoud, niveau als oriëntatie passend zijn voor een hbo-bachelor in commerciële economie. Dat geldt evenzeer voor de differentiatie Leisure Management, die het panel overigens niet geheel vindt passen in de 'brainport'-profilering. De internationale dimensie in de eindkwalificaties mag wat het panel betreft worden versterkt.

Het panel is gecharmeerd van de heldere focus die de opleiding met haar eindcompetentie 1 legt op het initiëren en creëren van innovaties. Het panel vindt deze goed aansluiten bij de Brainportregio waarin de opleiding opereert. Daarbij vindt het panel het passend dat de opleiding de CE-Ehv-afgestudeerde als liaison tussen commercie en techniek, als marketeer van technisch-innovatieve vindingen, positioneert. Een positionering waarmee, naar het oordeel van het panel, de opleiding meer naar buiten mag treden.

Het panel stelt vast dat de opleiding heeft aangetoond dat de door haar beoogde eindkwalificaties (i) op hbo-bachelorniveau zijn gedefinieerd doordat deze op inzichtelijke wijze zijn verbonden aan de Dublin Descriptoren, (ii) qua beroepsoriëntatie goed aansluiten op hetgeen van een CE-afgestudeerde bachelor mag worden verwacht, ook als deze afstudeert binnen de differentiatie Leisure Management, (iii) zich goed laten verbinden met de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van een dergelijke opleiding en (iv) zich in het ondernemerschap profileert op het punt van innovatieontwikkeling, waarmee de opleiding zich – gezien de regio waarin zij actief is – in haar profiel passend onderscheidt van soortgelijke CE-opleidingen.

Op grond van deze bevindingen komt het panel op Standaard 1 tot het oordeel 'goed'.

Het panel is van oordeel dat de opleiding een zorgvuldige instroomprocedure hanteert, die zorgt voor de juiste match tussen student en opleiding. Tijdens de audit bevestigen studenten zonder uitzondering dat zij met het juiste beeld van de opleiding zijn ingestroomd.

Het programma van de opleiding vindt het panel solide. Het heeft een heldere semesterstructuur, dat zowel in zijn verticale als horizontale opbouw een samenhangend geheel vormt. Studenten ervaren het programma over het algemeen als studeerbaar, maar stevig.

De studeerbaarheid wordt – naar het oordeel van het panel – vooral bevorderd door een aantal belangrijke ontwerpaspecten die Fontys op centraal niveau borgt; zo zijn de leerdoelen van de verschillende leerarrangementen via het gebruikelijke CLOTS-schema¹ op een inzichtelijke wijze gekoppeld aan de beoogde eindkwalificaties, sluiten de inhoud van de verschillende leerarrangementen en de daarbij gehanteerde werkvormen goed aan op de leerdoelen, en zijn de beoordelingscriteria van de toetsen op een heldere wijze met de leerdoelen verbonden. Studenten kunnen uit de hen ten dienste staande informatie op eenvoudige wijze een overzicht verkrijgen van het 'onderwijsbouwwerk' en – niet onbelangrijk – van de eisen waaraan zij moeten voldoen.

De opleiding verlangt van studenten dat zij binnen het eerste jaar alle 60EC behalen. Dit heeft tot gevolg dat studenten van meet af aan hard studeren of al snel na aanvang hun studie staken, omdat zij merken het studietempo niet te kunnen bijhouden. Het panel stelt vast dat dit een positief effect heeft op de studiemotivatie en op het studierendement. Een belangrijk element van samenhang wordt bewerkstelligd doordat in de voltijdse opleiding per leerarrangement steeds één beroepsrol centraal staat, de bijbehorende projectopdrachten per semester telkens complexer worden en er per niveau van de studenten een grotere zelfstandigheid wordt verlangd. De deeltijdse studenten krijgen weliswaar dezelfde inhoud, maar in een meer traditionele vorm aangeboden. Het panel vindt dit passend voor deeltijdsonderwijs, waarin de wisselwerking tussen praktijk en opleiding al in potentie via de eigen werkplek van de student aanwezig is. De student die kiest voor de LM-differentiatie krijgt door de gehele opleiding een aantal CE-componenten die specifiek op Leisure Management zijn georiënteerd. Dit is, naar het oordeel van het panel, en eveneens in de ervaring van de studenten met wie het panel sprak, zodanig gedaan dat ook voor de CELM-studenten sprake is van een samenhangend curriculum.

Het panel vindt de inhoudelijke vormgeving van het programma, waarvoor de verschillende beroepsrollen uitgangspunt zijn, een interessant en – voor studenten – inspirerend concept. Bovendien heeft het panel vastgesteld dat er sprake is van een gedegen wisselwerking tussen binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten, vooral ook omdat het Brainportwerkveld direct betrokken is bij de ontwikkeling van casus en projectopdrachten. De onderzoekleerlijn, als bundeling van reeds bestaande onderzoekcomponenten, wordt versterkt. De internationale oriëntatie is in de inhoud van het programma meer aanwezig dan de eindkwalificaties doen veronderstellen, maar de frequentere inzet van oorspronkelijke, onvertaalde Engelstalige literatuur, vindt het panel in dit verband een aandachtspunt.

¹ CLOTS: Competenties [eindkwalificaties], Leerdoelen, Onderwijseenheden, Toetsen en Studiepunten.

Pagina 13 van 25 Samengevat, is het panel van oordeel dat de opleiding beschikt over een gedegen onderwijsprogramma, dat dekkend is voor de beoogde eindkwalificaties, inhoudelijk samenhangend is, ambitie uitstraalt en dusdanig is vormgegeven dat het studeerbaar is voor studenten.

Personeel

Het panel heeft tijdens de audit geconstateerd dat er binnen de opleiding sprake is van een open werk- en studieklimaat, dat zich onder meer vertaalt in een grote betrokkenheid van studenten en medewerkers bij hun opleiding, maar ook in reguliere lesobservaties die docenten onderling bij elkaar afleggen en laten volgen door intervisiesessies.

Het CE-docententeam bestaat uit 26 docenten met een totale formatieomvang van 21,9fte (inclusief inhuur gastdocenten). De docent-student ratio is na de vorige audit in 2008 op een aanvaardbaar niveau gebracht.

Uit de gesprekken die het panel met de docenten heeft gevoerd, maakt het op dat er weliswaar sprake is van enige piekbelasting, maar dat door het jaar heen genomen de werkdruk alleszins aanvaardbaar is. Studenten vinden de docenten goed benaderbaar, ook buiten de colleges om. Het panel stelt derhalve vast dat de omvang van het docentenkorps toereikend is om het programma adequaat te kunnen uitvoeren.

Het docententeam is vanuit de volle breedte van het vak van een Commercieel Econoom samengesteld, zo blijkt uit de cv's die het panel heeft ingezien. Waar additionele expertise nodig is, wordt deze incidenteel ingevuld met gastdocenten.

73% van de docenten heeft een masteropleiding, twee daarvan zijn gepromoveerd. Een didactische aantekening is verplicht en C1-niveau in de Engelse taalbeheersing is vereist. Het panel vindt het een sterk punt van de opleiding dat zij als onderdeel van de aanstellingsprocedure nieuwe docenten altijd een proefles laat verzorgen. Het panel is voorts positief over de wijze waarop nieuw aangestelde docenten in de eerste fase van hun docentschap bij de opleiding worden begeleid door een senior-collega.

Van de 26 teamleden brengen er 18 ervaring mee uit het bedrijfsleven, sommigen recent, anderen meer gedateerd; in voorkomende gevallen organiseren docenten, in het kader van deskundigheidsbevordering hun bedrijfsstages. Het panel is positief over de voorbeelden van docenten die doceren en werken in het beroepenveld combineren en de steun die dergelijke docenten van met management krijgen.

Docenten geven er tijdens de audit blijk van goed op de hoogte te zijn van de laatste stand van zaken binnen hun vakgebied en weten dit met heldere voorbeelden te schragen.

Het panel is dan ook niet verbaasd dat studenten zich zowel tijdens de audit als in de evaluaties lovend over de kwaliteit en het commitment van hun docenten uitspreken.

Voorzieningen

De fysieke onderwijsleeromgeving vindt het panel aangenaam en uitnodigend. Er is sprake van goed geoutilleerde onderwijsruimten die zijn voorzien van digitale smartboards. Naast leslokalen zijn er ook kleinere spreekkamers en een extra studieruimte waar studenten kunnen werken aan projecten. Het studielandschap heeft een goed werkend Wifi-netwerk, PC- werkplekken en de mogelijkheid tot printen. Het panel vindt de ruimtelijke voorzieningen passend voor het faciliteren van competentiegericht onderwijs.

Pagina 14 van 25 De hogeschool beschikt over een fysieke mediatheek, met een grote verscheidenheid aan relevante bronnen en databases; deze zijn digitaal ook locatieonafhankelijk te benaderen. Tijdens de audit bevestigen de studenten dat zij van deze digitale bronnen gebruik te maken. Zowel de studiebegeleiding als de informatievoorziening heeft de opleiding praktisch ingericht. Studenten zijn er tevreden over.

Gelet op het feit dat de opleiding beschikt over (i) een gedegen, samenhangend en studeerbaar programma dat overtuigend toe leidt naar de beoogde eindkwalificaties, (ii) een docentenkorps dat zowel kwalitatief als kwantitatief is toegerust om het programma naar behoren uit te voeren en dit ook doet, en (iii) een fysieke leeromgeving die, tezamen met een gedegen studieloopbaanbegeleiding en een adequate informatievoorziening, studenten faciliteert bij het doorlopen van hun studie, komt het panel op Standaard 2 voor zowel de deeltijdse als voltijdse variant tot het oordeel 'goed'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties: voldoende

Het panel vindt dat de opleiding een gedegen systeem van toetsen en beoordelen heeft ingericht dat er in algemene zin op is gericht de beoordeling van studenten op een valide, betrouwbare en transparante wijze te laten plaatsvinden. Wel vindt het panel dat de toepassing van kennis in verschillende toetsen door de opleiding heen meer aandacht moet krijgen.

De examencommissie opereert met gezag, delegeert de kwaliteitsborging van de toetsen aan de toetscommissie en zorgt er tevens voor dat zij als examencommissie in control is over de kwaliteitsborging van het systeem van toetsen en beoordelen, inclusief die van het eindniveau van de opleiding.

De opleiding heeft het afstudeerproces recent verzwaaard. Voordat hij met zijn afstudeeronderzoek begint, doorloopt de student een 10 weken durende oriëntatie. In het proces heeft de opleiding twee go/no go-momenten ingebouwd: zowel de onderzoekaankpak als de kwaliteit van het onderzoeksrapport moeten aan basiscriteria voldoen, alvorens de student verder kan.

De student rondt zijn opleiding af met een competentie-assessment waarvoor zijn (i) scriptie, (ii) profilering naar de arbeidsmarkt en (iii) portfolio tezamen de grondslag vormen. Het panel is onder de indruk van de zorgvuldige en gedetailleerde wijze waarop de opleiding het afstudeerproces heeft vormgegeven.

Op grond van de screening van scripties voorafgaand aan de audit was het panel kritisch over (i) de zeer beperkte bruikbaarheid en het soms geheel ontbreken van een financieel onderbouwd managementadvies en (ii) de geringe of geheel ontbrekende verantwoording voor de keuze van modellen en onderzoeksmethoden. Bij twee van de 15 werken vond het panel de cesuur onvoldoende gehandhaafd.

Nog tijdens de audit heeft het panel een nieuwe selectie van meest recent afgeleverde eindwerken bestudeerd. In zekere zin zag het panel hierin zijn eerdere conclusies bevestigd, maar kreeg het over de gehele linie toch een positiever beeld: de feedback van de begeleiders was uitgebreider en instructiever dan bij de eerste selectie en ook beoordeelde het panel de aanvullende scripties tenminste alle voldoende. Sommige bevatten aanzetten tot bruikbare managementadviezen, zij het nog wel met een magere financiële onderbouwing. Uit de screening heeft het panel geconcludeerd dat de opleiding inmiddels beter op de beoogde kwaliteit van de eindwerken stuurde. De docenten/examinatoren met wie het panel tijdens de audit gesproken heeft, erkennen en

Pagina 15 van 25 herkennen de door het panel geconstateerde manco's en geven aan dat deze onderdeel zijn van het afstemmingsoverleg dat zij onderling voeren.

Ten aanzien van de profilering merkt het panel op dat het de voor de opleidingsdifferentiatie onderscheidende eindkwalificatie 'initieren en creëren van innovaties' nog maar in zeer geringe mate is tegengekomen in de bestudeerde eindwerken. De opleiding heeft met reeds ingang gezette en voorgenomen maatregelen aannemelijk gemaakt dat de opleiding op de verwerving van deze competentie nog meer zal sturen dan nu het geval is.

In lijn hiermee, geeft het panel de opleiding in overweging om van studenten die kiezen voor de differentiatie Leisure Management te verlangen dat de keuze voor hun differentiatie zichtbaar wordt in hun eindwerk.

Op grond van (i) een solide en gedetailleerd uitgewerkt systeem van toetsen en beoordelen, waarbij het toetsen op de toepassing van kennis in de gehele opleiding aandacht verdient, (ii) een examencommissie die zich gezagsvol en daadwerkelijk positioneert als hoeder van het (eind)niveau van de opleiding en (iii) een realisatie van de eindkwalificaties die al wel aan de maat, maar op een aantal punten voor verbetering vatbaar is, komt het panel op Standaard 3 voor beide varianten, inclusief de differentiatie CELM, tot het oordeel 'voldoende'.

Fontys International Business School

De opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen te Venlo is een vierjarige voltijdse bacheloropleiding die opleidt voor een breed scala aan nationale en internationale commerciële functies op midden en hoger managementniveau. De opleiding, die wordt aangeduid met International Marketing (IM), maakt deel uit van de Fontys International Business School (FIBS) te Venlo.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding IM neemt deel aan het Landelijk Opleidingsoverleg Domein Commerce. Zij ontleent haar set van twaalf eindkwalificaties aan de binnen dit overleg gedefinieerde eindcompetenties voor CE-opleidingen en heeft daaraan twee FIBS-specifieke competenties op het gebied van internationalisering en duurzaamheid toegevoegd. Ook de transfer van CE naar het domein van de BBA heeft de opleiding uitgevoerd, onder meer met het vergroten van de aandacht voor online marketing. Het profiel wordt gedragen door het relevante werkveld en de opleiding heeft aan het panel inzichtelijk gemaakt dat de door haar gehanteerde eindkwalificaties zowel qua inhoud, niveau als oriëntatie passend zijn voor een hbo-bachelor in commerciële economie. Met name het onderscheidend karakter van de set eindkwalificaties brengt het panel tot het oordeel 'goed' op standaard 1.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding biedt een solide programma met een heldere semesterstructuur, dat zowel in zijn verticale als horizontale opbouw een samenhangend geheel vormt. Studenten ervaren het als een studeerbaar programma, dat – naar het oordeel van het panel – wordt bevorderd door een aantal belangrijke ontwerpaspecten; zo zijn de leerdoelen van de verschillende leerarrangementen op een inzichtelijke wijze gekoppeld aan de beoogde eindkwalificaties, sluiten de inhoud van de verschillende leerarrangementen en de daarbij gehanteerde werkvormen goed aan op de leerdoelen, en zijn de beoordelingscriteria van de toetsen op een heldere wijze met de leerdoelen verbonden. Studenten kunnen uit de hen ten dienste staande informatie op eenvoudige wijze een overzicht verkrijgen over het 'onderwijsbouwwerk' en – niet onbelangrijk – de eisen waaraan zij moeten voldoen.

Pagina 16 van 25 De samenhang in het op competentieontwikkeling gerichte programma wordt voorts sterk bevorderd door een vijftal leerlijnen en een goede wisselwerking tussen binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten. Een onderzoeksleerlijn, als bundeling van reeds bestaande onderzoekscomponenten, is in herontwikkeling. De internationale oriëntatie in het programma is evident, en hoewel 'duurzaamheid' in verschillende leerarrangementen aan de orde komt, vindt het panel dit thema minder expliciet belicht, zoals ook in algemene zin blijkt uit de inhoud van de eindwerken.

De opleiding biedt nu nog feitelijk drie verschillende stromen van hetzelfde programma aan: een Duitstalige, een Nederlandstalige en een Engelstalige (internationale) stroom, waarbij de Duitstalige populatie ca. 70% van het totale studentenbestand uitmaakt. Ten tijde van de audit heeft de opleiding de integratie van de Duitstalige en Nederlandstalige stroom ingezet, zodat uiteindelijk één euregionale stroom zal ontstaan die voornamelijk in de Nederlandse taal wordt verzorgd. Het panel vindt het een overweging waard om wellicht het gehele programma op den duur uitsluitend nog in de Engelse taal te verzorgen, ook om een meer gebalanceerde mix van internationale studenten te krijgen.

Personeel

Met een docent-student ratio van bijna 1 : 27 en een positieve waardering van studenten over de beschikbaarheid van hun docenten, zowel tijdens als buiten de college-uren, vindt het panel de omvang van het docentenkorps, toereikend om het onderwijs op een verantwoorde wijze te verzorgen.

Het panel oordeelt ook zeer positief over de kwaliteit van het docentenkorps: de aanwezige vakexpertise is volledig dekkend voor de inhoud van de opleiding; daarbij heeft ruim 81% van de docenten een kwalificatie op masterniveau, waarvan nog eens ruim 12% is gepromoveerd. Zowel uit hun cv's als uit de tijdens de audit gevoerde gesprekken blijkt dat de docenten een stevige en actuele relatie met de praktijk onderhouden, menigeen ook vanuit een internationale achtergrond. Fontys voorziet in verschillende vormen van deskundigheidsbevordering en – zo bleek tijdens de audit – docenten nemen er ook aan deel. De studenten tonen zich zowel tijdens de audit als in de Nationale Studentenenquête positief over de kwaliteit van hun docenten. De enigszins opvallende, lagere waardering in de NSE2012 op het onderwerp 'inspirerend docentschap' wordt tijdens de audit niet bevestigd en door studenten zelfs nadrukkelijk met voorbeelden weerlegd.

Voorzieningen

De opleiding beschikt over eigen studieruimtes en open leerruimtes in de onderwijsgebouwen op de campus in Venlo. Het panel vindt de gebouwen modern, praktisch en aantrekkelijk ingericht. Studeren kan in de mediatheek, die alle literatuur uit de leerarrangementen bevat, maar ook in de open leerruimtes of in de zogenaamde 'cocoons'; dit zijn ovaalvormige spreekkamers waarin men alleen of met kleine groepen kan werken. De onderwijsleeromgeving is duidelijk naar een 'open' concept vormgegeven.

Ook de onderwijsruimten vindt het panel goed verzorgd en passend voor het didactisch concept dat de opleiding hanteert: er is zowel voorzien in grotere klaslokalen als in kleinere ruimten, geschikt voor project- en groepswork. Ook de ICT-voorzieningen zijn op orde, het WiFi-netwerk functioneert naar behoren en FIBS beschikt over mogelijkheden tot videoconferencing voor internationale contacten. Doordat de opleiding relatief veel Duitse forenzen-studenten kent, is het aantal parkeervoorzieningen recent sterk uitgebreid, maar nog niet geheel toereikend.

Pagina 17 van 25 Ook de werkruimten voor docenten zijn aan de maat en dusdanig gesitueerd dat zij onderling overleg stimuleren en het contact tussen studenten en docenten vergemakkelijken.

Het panel is onder de indruk van de studieloopbaanbegeleiding, die er duidelijk op is gericht het zelfsturend vermogen bij de student te ontwikkelen. Zowel de jongerejaars- als de ouderejaarsstudenten waarderen de wijze waarop de opleiding SLB aanbiedt. Met name de Duitse studenten waarderen de Nederlandse benadering.

Recent heeft de opleiding de informatievoorziening aan studenten verbeterd. Een lagere score voor de informatievoorziening ten aanzien van de studievoortgang (3.15) en het tijdig bekendmaken van de resultaten en beoordelingen heeft ertoe geleid dat de opleiding voor het schooljaar 2013 veranderingen heeft aangebracht in de toetsplanning, zodat ook de informatie over de studievoortgang kan worden verbeterd.

Op grond van het feit dat de opleiding beschikt over (i) een gedegen, samenhangend en studeerbaar programma dat overtuigend opleidt tot de beoogde eindkwalificaties, (ii) een docentenkorps dat zowel kwalitatief als kwantitatief is toegerust om het programma naar behoren uit te voeren en dit ook doet, en (iii) een fysieke leeromgeving die, tezamen met een gedegen studieloopbaanbegeleiding en een adequate informatievoorziening, studenten faciliteert bij het doorlopen van hun studie, komt het panel op Standaard 2 tot het oordeel 'goed'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding hanteert een gedegen uitgewerkt systeem van toetsen en beoordelen dat erop is gericht de beoordeling van studenten op een valide, betrouwbare en transparante wijze te laten plaatsvinden. Wel vindt het panel dat de toetsing op de toepassing van kennis in enkele hoofdfasevakken kan verbeteren, met name door de cases en de bevraging daarover te verbeteren.

De examencommissie delegeert de kwaliteitsborging van de toetsen weliswaar aan de toetscommissie, maar zorgt ervoor dat zij als examencommissie in controle is over de kwaliteitsborging van het systeem van toetsen en beoordelen, inclusief die van het eindniveau van de opleiding, waar sommige werkstukken methodologisch nog leemten vertonen.

De examencommissie is zich ervan bewust dat nog een verdere verfijning van de beoordelingsprocessen noodzakelijk is, om tot een volledig sluitende borging van – met name – het eindniveau te komen. De opleiding heeft het panel er echter met voorbeelden van weten te overtuigen dat zij juist op dit punt maatregelen heeft genomen en neemt, waardoor een nog grotere uniformiteit in aansturing en beoordeling tussen examinatoren wordt verkregen.

Met een goed uitgewerkt systeem van toetsen en beoordelen, afstudeerwerkstukken die over het algemeen aan de maat zijn, maar waarbij de sturing op de toepassing van onderzoeksmethodologie en de verantwoording daarvan nog kan verbeteren, komt het panel op standaard 3 tot het oordeel 'voldoende'.

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel. in het bijzonder vraagt de NVAO de blijvende aandacht voor het eindniveau. Bij de Fontys International Business School in Venlo kan de examencommissie kan nog meer inzetten op volledig sluitende borging van het eindniveau.

Besluit

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van Fontys Hogescholen te Eindhoven in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 3 november 2014 naar voren te brengen. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS; varianten: voltijd, deeltijd; locaties: Tilburg Eindhoven, Venlo) van de Fontys Hogescholen te Eindhoven.

De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: SPECO Sport & Marketing / Management (SPECO-FEHT); Johan Cruyff University (JCU –FEHT); International Marketing & Management (IMM – FEHT); CE – IEMES (Fontys ACI); CE – DPS (Fontys ACI); Leisure Management; International Marketing. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 31 december 2014 en is van kracht tot en met 30 december 2020.

Den Haag, 31 december 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in dark ink, consisting of a large, stylized 'Z' or 'R' shape with a horizontal line extending to the right.

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel
		Fontys Economische Hogeschool (Tilburg) (voltijd): 1) SPECO Sport & Marketing/ Management (SPECO-FEHT) 2) Johan Cruyff University (JCU-FEHT) 3) International Marketing & Management (IMM-FEHT)	Fontys Academy for Creative Industries (Tilburg) (voltijd) 1) CE – International Event, Music & Entertainment Studies IEMES (Fontys ACI) 2) CE – Digital Publishing Studies (DPS) (Fontys ACI)	Fontys Hogeschool Marketing en Management (Eindhoven) (voltijd en deeltijd) (incl. afstudeer-richting Leisure Management (voltijd))	Fontys International Business School (Venlo); International Marketing (voltijd)
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Goed	Goed (IEMES) Voldoende (DPS)	Goed	Goed
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Goed	Voldoende	Goed	Goed
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval Fontys Economische Hogeschool Tilburg	37%	32%	33%	41%	46%	
Uitval Fontys Academy for Creative Industries	43%	34%	38%	42%	53%	
Uitval Marketing en Management – Eindhoven (voltijd)	53%	42%	44%	40%	37%	30%
Uitval Marketing en Management – Eindhoven (deeltijd)	21%	22%	11%	20%	14%	11%
Uitval Fontys International Business School	36%	27%	25%	31%	28%	10%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor.

Cohort	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval Marketing en Management – Eindhoven (voltijd)	17%	17%	12%	11%	7%
Uitval Marketing en Management – Eindhoven (deeltijd)	32%	17%	31%	25%	0%
Uitval Fontys International Business School	13%	11%	12%	8%	4%

Tabel 3: Uitval uit bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008
Uitval Fontys Economische Hogeschool Tilburg	19%	12%	7%	6%
Uitval Fontys Academy for Creative Industries	19%	17%	23%	16%

Cohort	2005	2006	2007
Uitval Fontys Economische Hogeschool Tilburg	43%	39%	49%
Uitval Fontys Academy for Creative Industries	37%	32%	32%

Tabel 3: Rendement.

Cohort	2008	2009	2010
Rendement Marketing en Management – Eindhoven (voltijd)	61%	43%	1%
Marketing en Management – Eindhoven (deeltijd)	53%	67%	19%
Fontys International Business School	80%	66%	0%

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD
Percentage Fontys Academy for Creative Industries	X%	X%
Percentage Fontys Economische Hogeschool Tilburg	X% ²	X%
Percentage Marketing en Management – Eindhoven (voltijd en deeltijd)	73%	8%
Percentage Fontys International Business School	82%	?X

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio Fontys Economische Hogeschool Tilburg	1:26
Ratio Fontys Academy for Creative Industries	1:30
Ratio Marketing en Management – Eindhoven (voltijd en deeltijd)	1:24
Ratio Fontys International Business School	1:27

² Niet genoemd in aantal, maar in fte's.

Tabel 6: Contacturen.

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen Fontys Economische Hogeschool Tilburg	20	18	18	16
Contacturen Fontys Academy for Creative Industries	20	18	18	16
Contacturen Marketing en Management – Eindhoven (voltijd en deeltijd)	20	18	Variabel (stage en minor)	17
Contacturen Fontys International Business School	21	19	40 werkplekleren, exclusief minor)	Semester 1: 18 Semester 2: 40 (werkplek-leren)

Antwoord vraag 1:

Deze vraag betreft de in de rapportage over de locatie Venlo gesuggereerde mogelijkheid dat de CE-Opleiding van Fontys mbo-studenten de gelegenheid biedt tot het volgen van een verkorte route. Overigens suggereert u dat in alle vier de rapporten sprake is van een dergelijke verkorte route, Dit is echter onjuist. Uitsluitend in het Beoordelingsrapport over de opleidingsvariant te Venlo wordt gerept over een 'verkorte route' voor mbo-studenten. In de rapporten over de andere drie locaties staat hierover terecht niets vermeld: navraag bij deze opleidingslocaties leeft dat deze route voor mbo-studenten in het geheel niet wordt aangeboden en dus ook geen deel heeft uitgemaakt van de beoordeling. Navraag bij het opleidingsmanagement en de examencommissie van Venlo leert dat zij, in tegenstelling tot wat de opleiding daarover in haar Kritische Reflectie en de OER had vermeld – en hetgeen bij gevolg ook in de rapportage is opgenomen - een dergelijke route voor mbo-studenten niet aanbiedt. Naar zeggen van de opleiding is de passage over een verkorte route abusievelijk in zowel de OER als de Kritische Reflectie van de opleiding terechtgekomen en bij de controle op feitelijke onjuistheden in het beoordelingsrapport ten onrechte niet gecorrigeerd. Het panel heeft van de directeur van de CE-opleiding Venlo de verzekering gekregen dat de in de komende week vast te stellen OER 2014-2015 de gewraakte passage over de verkorte opleiding zal zijn verwijderd. Het panel vindt dit afdoende.

Samengevat, biedt de CE-opleiding van Fontys op geen van haar locaties een verkort traject aan instromende mbo-studenten aan.

Antwoord vraag 2:

Deze vraag betreft uw waarneming dat het auditpanel de indruk wekt eerder filmisch dan fotografisch naar de opleiding te hebben gekeken. Deze indruk wordt ingegeven door het begrip 'aanvullende audit', Het auditpanel is van mening dat het hier gaat om semantiek; het panel heeft één audit uitgevoerd, bestaande uit (i) een eerste visitatie, gevolgd door (ii) het opvragen van aanvullende informatie toen deze informatie tijdens de audit gefragmenteerd naar boven kwam en niet in de KR bleekte zijn verdisconteerd, en (iii) het bestuderen van de aanvullende informatie, gevolgd door (iv) een tweede locatiebezoek. Deze activiteiten vonden alle plaats binnen de geldende accreditatietermijn. Het beoordelingsproces is uitgebreid beschreven in het beoordelingsrapport.

- W.L.M. Blomen is directeur van de Hobéon Groep.

Fontys Economische Hogeschool Tilburg

- Dr. F. Plat³ is zelfstandig adviseur op het terrein van contactcenter inrichting en customer management vraagstukken. Hij publiceert en verzorgt onderwijs in marketing, en de huidige integratie van marketing, sales en services;
- Drs. F. van Rijn is general manager met een marketing-sales achtergrond en heeft jarenlange ervaring in het aansturen van marketingafdelingen. Hij beschikt over specifieke interesse in en kennis van internet marketingcommunicatie. Momenteel is hij lid van de Raad van Toezicht van Stichting NLnet, die de uitwisseling van elektronische informatie bevordert, en lid van de adviesraad van Symbid.nl, dat ondermeer via crowd funding start-ups in het MKB financiert;
- Dr. J. Janssens is lector Sportbusiness Development aan de opleiding, Sport, Management en Ondernemen van de Hogeschool van Amsterdam en tevens directeur-eigenaar van het onderzoek- en adviesbureau Chionis te 's-Hertogenbosch;
- R. Storm verkeert ten tijde van de audit in de laatste fase van haar hbo-studie Commerciële Economie van de Hogeschool Inholland te Haarlem.

Fontys Academy for Creative Industries Tilburg

- Dr. F. Plat² is zelfstandig adviseur op het terrein van contactcenter inrichting en customer management vraagstukken. Hij publiceert en verzorgt onderwijs in marketing, en de huidige integratie van marketing, sales en services;
- Dr. J. Janssens is lector Sportbusiness Development aan de opleiding, Sport, Management en Ondernemen van de Hogeschool van Amsterdam en tevens directeur-eigenaar van het onderzoek- en adviesbureau Chionis te 's-Hertogenbosch;
- Drs. F. van 't Ooster is sinds 2005 directielid van iMMovator Cross Media Network. Vanuit die hoedanigheid is hij ondermeer verantwoordelijk voor het netwerk CLICKNL|Media&ICT, het Topconsortium Kennis en Innovatie (TKI) voor de creatieve Industrie, en voor de onderzoek- en innovatieagenda;
- R. Storm verkeert ten tijde van de audit in de laatste fase van haar hbo-studie Commerciële Economie van de Hogeschool Inholland te Haarlem.

³ De heer Plat is op 29 november 2013 overleden. Hij heeft de eindrapportage daardoor niet meer van zijn goedkeuring kunnen voorzien. Als auditor heeft hij zowel aan de voorbereiding als aan de visitatie deelgenomen. Hij heeft zijn bevindingen, behalve tijdens de audit, ook nog schriftelijk aan de secretaris kenbaar gemaakt, die deze in de eindrapportage heeft verwerkt.

- Dr. F. Plat² is zelfstandig adviseur op het terrein van contactcenter inrichting en customer management vraagstukken. Hij publiceert en verzorgt onderwijs in marketing, en de huidige integratie van marketing, sales en services;
- Drs. M. Luft is eigenaar van Valorem Consulting, een consultancy bureau dat organisaties helpt bij het behalen van commerciële doelstellingen. Hiervoor was hij o.a. werkzaam als Format Manager bij ABN AMRO en heeft hij in verschillende hoedanigheden gewerkt bij een aantal nationale en internationale bedrijven. Zo was hij o.a. hoofd marketing Holland bij Grolsche Bierbrouwerijen en Brand Manager Chips Benelux bij Smiths Food Group B.V.;
- F. Brink verkeert ten tijde van de audit in de laatste fase van haar hbo-studie Commerciële Economie van de Hogeschool Inholland te Haarlem. Naast haar studie houdt zij zich ondermeer bezig met social mediabeheer en webcontentbeheer.

Fontys International Business School Venlo

- Dr. F. Winnenbrock werkt als docent Bedrijfseconomie aan de Hogeschool voor Economie en Management te Düsseldorf. Hij is in het bijzonder gespecialiseerd in verandermanagement en de mediasector. Daarnaast is hij directeur van een aantal ondernemingen in media en consultancy;
- Drs. M. Luft is eigenaar van Valorem Consulting, een consultancy bureau dat organisaties helpt bij het behalen van commerciële doelstellingen. Hiervoor was hij o.a. werkzaam als Format Manager bij ABN AMRO en heeft hij in verschillende hoedanigheden gewerkt bij een aantal nationale en internationale bedrijven. Zo was hij o.a. hoofd marketing Holland bij Grolsche Bierbrouwerijen en Brand Manager Chips Benelux bij Smiths Food Group B.V.;
- F. Brink verkeert ten tijde van de audit in de laatste fase van haar hbo-studie Commerciële Economie van de Hogeschool Inholland te Haarlem. Naast haar studie houdt zij zich ondermeer bezig met social mediabeheer en webcontentbeheer.

De panels werden ondersteund door H.R. van der Made, secretaris (gecertificeerd).